

יותר באמת, מאשר הבגידה בבני עמה שהתעקשו לא להודות באמת. אילו היתה בעלת טבע חלש היא היתה מעדיפה להיכנע לפחד משליחי עמה והיתה מוסרת את המרגלים בידיהם. דבר זה היה קל יותר בשעה זו ובטחון עצמי רב נדרש ממנה כדי להסתכן בהסתרת המרגלים. אוסיף ואשאל: האם היה קשה לגלות את המרגלים אילו החליטו שלוחי המלך לחפש אותם? **תלמיד אחד:** שליחי המלך לא היו שוטרים טובים. אילו רק חיפשו קצת הם היו מגלים את האנשים.

תלמיד שני: למה שלא יאמינו לבת עירם? הם לא העלו בדעתם כי היא רמאית. **המחנך:** רחב היתה גיבורת רוח. אשה אחרת במקומה לא היתה מעיזה לשקר בדבר שכל כך קל לגלותו. היא הצליחה בשקר שלה מפני שה' חפץ להציל את המרגלים. בכל זאת, לא אתווכח הרבה על כך. אפשר והיה ברחב גם משהו מבוגדת, במקרה זה בוגדת לטובה ותועלת. אצל הרבה אנשים מעורב רע במעשיהם הטובים. אבל ברור כי אשה אחרת ללא הכרה עליונה בה' כמו זו של רחב - לא היתה מחביאה את המרגלים, אף במחיר הצלת החיים.

הוראת פרק ב בכלל

לאחר הדיון בשני הנושאים שנזכרו לעיל יש להסתפק בקריאת שאר הפרק בביאור המלים בלבד, כדי שלא להוציא יותר מדי זמן בעניין אחד.

המחנך אמנם צריך להיות מוכן להשיב לשאלות תלמידים. אם שאלות אלה רבות הן, מותר לו לדחות חלק מהם בטענה הצודקת, כי אין אפשרות לבאר הכל במסגרת הזמן הקצר של השיעור. התלמיד המבקש לדעת יותר, יטריח את עצמו ללמוד פרק זה בעתיד, כאשר יבין יותר את הדברים.

הערה: הנסיון הראה שהמחנך יכול למצוא תשובה לכל שאלות התלמידים ב"דעת סופרים". אמנם הפירוש של ספר יהושע הוא קצר בגלל סיבות מסוימות ואינו דומה לפירוש לספרים האחרים. בכל זאת הוא דן בכל הבעיות.

פרק ג.

בקיעת הירדן וקריעת ים סוף.

המחנך: פעמים רבות בשנה אנו מזכירים את קריעת ים סוף ובקיעת הירדן. מי זוכר בקשר למה ואימתי? אתם צריכים לזכור אף את המלים, כי אנו חוזרים על כך פעמים רבות.

תלמיד: "הים ראה ויננס, הירדן יסוב לאחור". אנו אומרים זאת בהלל.

המחנך: מצוין. עתה נשווה את שני הדברים זה לזה. אתן לכם עבודה לעשות בבית. קחו לכם ספר שמות וספר יהושע והשוו בכתב, לאחר מכן נבדוק בכיתה.

הכינו לוח בצורה כזו:

בקיעת הירדן

ויסעו מהשטים ויבאו עד הירדן הוא וכל בני ישראל (יהושע ג, א).

מה ההבדל בין שני אלו, תשובת התלמידים צריכה להיות בערך כזו:

בעת בקיעת הירדן אין כל פחד וסכנה לעם. הגויים היו מלאים פחד מישראל ולא היה צורך בניסים רבים כל כך כדי להקל את המעבר.

ויאמר ה' אל יהושע היום הזה אהל גדלך בעיני כל ישראל אשר ידעון כי כאשר הייתי עם משה אהיה עמך וגו' (יהושע ג, ז).

בבקיעת הירדן לא היה כל צורך של הצלה, הוא נעשה רק כדי להראות לישראל את גדולתו של יהושע בעיני ה' וכי יהיה אתו כמו שהיה עם משה. אבל לא זו בלבד היתה המטרה. נראה הלאה מה אמר יהושע.

בזאת תדעון כי א-ל חי בקרבכם והורש יוריש מפניכם את הכנעני וגו' (שם י) למען דעת כל עמי הארץ את יד ה' כי חזקה היא (ד כד), ושמא ייכנעו וישלימו.

אפשר להביא עוד השוואות. אולם בגלל הזמן המוגבל שלרשות המחנך די בציון כמה מן הדברים היסודיים והיתר ללמוד בפירוש המלים בלבד.

קריעת הירדן ביום י' בניסן ב"א תפ"ט (1272 לפני ספירת האומות).

אין חג לזכר נס זה ולא זיכרון אחר, אולי משום שלא היתה הצלה מיוחדת ולעם ישראל נעשו אז ניסים רבים. אולם הועמדו אבני זיכרון (כדלהלן פרק ד).

קריאת ים סוף

א. וירדפו מצרים אחריהם וישיגו אותם חנים על הים (שמות יד, ט).

בעת קריעת ים סוף בני ישראל נרדפים על ידי המצרים.

ב. ויאמר ה' אל משה וגו' דבר אל בני ישראל ויסעו וגו' ואכבדה בפרעה ובכל חילו ברכבו ובפרשיו וגו' וידעו מצרים כי אני ה' (שמות יד, טו-יח)

ההבדל בין שני אלו:

מטרת קריעת ים סוף היתה להציל את ישראל מיד פרעה ולקדש שם אלקים בין המצרים, שיכירו על ידי כך את ה'.

ג. ויאמר משה אל העם אל תיראו, התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום וגו' (שמות יד, יג).

קריעת ים סוף היתה ביום שביעי של פסח שנת ב"א תמ"ח (1232 לפני ספירת האומות).

גם לזכר קריעת ים סוף אין חג מיוחד. יום שביעי של פסח הוא חלק מן החג של יציאת מצרים וממילא גם לקריעת ים סוף.

דברים שעל המחנך להדגיש בלימוד על בקיעת הירדן

(הערה: הזמן המוגבל שעומד לרשות המחנך בודאי לא יאפשר לדון בכל העניינים. המחנך יבחר לפי שיקול דעתו).

א. ארון הברית בראש מחנה ישראל (ג, א). המחנך יקשר נסיעה זו עם האמור בספר במדבר (י, לה) "ויהי בנסוע הארון", שאנו אומרים בכל פעם שאנו מוציאים ספר תורה. זו גם דוגמא כללית לכל עניין מן התנ"ך המצוי בסידור התפילה. הקישור בין שני אלה מחזק את הידיעה והזיכרון בשני אלו.

ב. דין תחום שבת, האיסור ללכת מחוץ לעיר יותר מאלפים אמה (ג, ד). בין תושבי הערים הגדולות אין שאלה זו מצויה כל כך בגלל השטחים הגדולים הבנויים שאפשר להרחיק לכת בהם. אולם, במקומות קטנים או בימי החופש במחנות קיץ זו הלכה מעשית: לא יקח אדם מקום מגורים רחוק יותר מאלפיים אמה ממקום שנמצא בו ספר תורה, כדי שיוכל להגיע בשבת לקריאת התורה, ממש כמו שהיה בדרך זו שלא הרחיקו את הארון יותר מאלפיים אמה, כדי שיהיו יכולים לילך ולהתפלל לפניו בשבת (רש"י מתנחומא).

בקשר לזה יש להסביר את האפשרות להניח עירוב, לאפשר להליכה כפולה מאלפיים אמה. **ג. ההכנה לחזות בנפלאות קריעת הירדן** (ג, ה). ניסים הבאים פתאום וכן כל דבר חשוב שנכנסים אליו פתאום ללא הכנה - אינם משפיעים כל כך. הקריאה: "התקדשו", היא לא רק הכנה סתם, אלא קריאה להכנה רוחנית הדרושה לכל מעשה טוב.

ד. ניבים מיוחדים:

1. "אל תקרבו אליו" (פסוק ד) לנסות אם התלמידים זוכרים ציווי דומה: "והכהנים והעם אל יהרסו לעלות אל ה'" (שמות יט, כד).
2. "כי לא עברתם בדרך מתמול שלשום" (שם).
3. "מחר יעשה ה' וגו' נפלאות" (פסוק ה') בהשוואה ל"מחר יהיה האת הזה" (שמות ח, יט). ראשית לנסות מי מהתלמידים זוכר את הפסוק ובקשר למה.
4. "גשו הנה ושמעו את דברי ה'" (פסוק ט). אם יש זמן ישווה המחנך לפסוק: "גשו נא אלי", שאמר יוסף לאחיו (בראשית מה, ד).
5. "בזאת תדעו כי אל חי בקרבכם" (פסוק י). אפשר להשוות אל "בזאת תדעון כי ה' שלחני" (במדבר טז, כח).
6. "ויעמדו נד אחד" (פסוק יג) בהשוואה ל"והמים להם חומה מימנם ומשמאלם" (שמות יד, כב), "נצבו כמו נד נזלים" (שם טו, ח).